

Entrevista

Cristina Sanz. El català a Georgetown: de la llengua a la societat i a la recerca

Amanda Ulldemolins Subirats
Universitat de Georgetown
au169@georgetown.edu

Eulàlia Torras Oliveras
Universitat Autònoma de Barcelona
eulalia.torras@uab.cat

Data de l'entrevista: 17 de març del 2021

Cristina Sanz (licenciada per la Universitat de Barcelona, doctora per la Universitat d'Illinois a Urbana-Champaign) és professora d'Espanyol i Lingüística a la Universitat de Georgetown (GU), on ha exercit com a cap de departament i va crear el lectorat de català. Actualment és la directora del Programa d'Estiu a Barcelona i dels programes d'Espanyol Intensiu i de l'School of Foreign Service de Georgetown. Té més de 100 publicacions sobre

diferències individuals i contextos d'aprenentatge en bilingües de totes les edats. Va ser guardonada amb el Premi del President de la Universitat de Georgetown per a professors-acadèmics destacats (2019) en reconeixement a la integració entre una recerca de qualitat excepcional i una docència excel·lent, i el Premi AAUSC d'Innovació en la direcció de programes de llengua per a la inclusió i la justícia social (2020).

Reserclle (R). **Cristina, ens pots explicar una mica on i com comença la teua experiència en el món de l'ensenyament del català com a llengua estrangera?**

Quan estudiava a la universitat, com que feia Filologia Hispànica i sabia que seria difícil trobar feina, em vaig treure la titulació que necessitava per fer classes d'anglès i també de català. No era necessari ser filòleg català. Em vaig preparar per poder donar classes de català, però mai en vaig fer. A Barcelona vaig ser professora d'anglès i quan vaig venir als Estats Units vaig anar a Illinois a fer el doctorat. Allà ja hi havia una lectora de català.

Després de graduar-me, la meua primera feina va ser a Penn State University. Vaig oferir dos cursos de català i de seguida es van omplir. Després vaig venir a Georgetown University i aquí vaig començar a donar els mateixos cursos que havia fet allà: el de llengua catalana i el de cultura catalana.

Però aquí tenia moltes més responsabilitats i em vaig adonar que necessitava crear un lectorat amb l'Institut Ramon Llull i portar una persona que pogués fer classes cada semestre. Com a anècdota, recordo que la primera vegada que va venir José María Aznar a Georgetown, quan era president, jo tenia quinze estudiants al curs de català i un d'ells va voler fer-se una foto amb ell. Aznar li va preguntar què estudiava i quan l'alumne va dir que estudiava català, es va quedar parat. Imagina't la cara que va fer quan li va dir que eren quinze. És molt difícil tenir tants estudiants en un curs de català d'una universitat privada no molt gran als Estats Units!

R. Com van començar els estudis de català a Georgetown?

Amb Thomas Walsh, un professor que havia estudiat català a la Universitat d'Indiana i d'allà se'n va anar a Berkeley, on també tenen un programa en català. Ell va aprendre català en aquestes dues universitats, sobretot a Indiana, d'un exiliat de la República.

Per tant, va aprendre un català "de persona gran exiliada", antic i molt formal. Abans d'ell ja s'havia iniciat el gran fons de llibres de català de la nostra universitat. De fet, la força dels estudis de català als EUA ve precisament d'aquests exiliats de la República que van acabar a Columbia, a Indiana o a Berkeley. Eren homes molt capaços: grans escriptors i grans intel·lectuals que van establir programes de català arreu dels Estats Units, com ara Josep Roca-Pons i Albert Porcheras-Mayo.

R. Estem fent aquesta entrevista perquè, a Georgetown, entre enguany i el curs que ve celebrem dos aniversaris: d'una banda, els 20 anys del lectorat de català de l'Institut Ramon Llull i, de l'altra, el quarantè aniversari de les classes de llengua i cultura catalanes a Georgetown. Quins són els punts forts d'estos estudis?

És imprescindible tenir una presència a universitats de pes, d'on es graduen estudiants que després tindran un pes en la societat. A Georgetown tenim estudiants dels nostres cursos de català que són persones influents en política o en el món del dret. Convé que aquestes persones sàpiguen no només que Catalunya existeix, sinó també que existeix com a entitat pròpia. Cal que siguin conscients de què vol dir el fet diferencial. Sempre hi insisteixo: que aprenguin català és important, però realment el que importa no és que parlin català, sinó que tinguin familiaritat i coneguin què signifiquen els Països Catalans i Catalunya.

R. Ara mateix, als Estats Units, el català s'estudia a les universitats, però també en altres llocs, oi?

Sé que a Berkeley, per exemple, hi ha un casal important i aquí a Washington també n'hi ha un altre que va ser fundat per dos exiliats. Per un cantó, hem de parlar d'un monjo benedictí, en Paulí Bellet, que va deixar l'Abadia de Montserrat per a convertir-se en professor de la Catholic University a Washington, on hi havia Josep Maria Solà Solé. A més a més, hi ha molts casals, tot i que no s'encarreguen tant de cursos de formació, sinó que supleixen aspectes culturals com costellades, els Reis, els Pastorets o la Castanyada.

R. En general, què és el que provoca l'interès per la llengua i la cultura catalana als Estats Units? Dit d'una altra manera, què els interessa saber de nosaltres?

Mira, des d'"hem anat a Barcelona i m'ha encantat: vull saber-ne més" a "vull saber més de Gaudí", o "vull saber més del Barça: què vol dir que és més que un club?" o "aquesta gent és molt particular: vull saber-ne més". O són filòlegs de grau o de postgrau. O fan el grau en Història i els interessa l'anarquisme. De vegades hi ha un motiu instrumental, és a dir, volen aportar una mica d'exotisme al seu expedient, els agrada que les classes són petites. Miren les avaluacions de les professores i, com que són molt bones, s'hi apunten.

Ningú fa aquest curs perquè sigui obligatori. És un goig immens ensenyar-lo perquè tots els que hi ha el volen fer i el volen fer bé. És més, el comencem amb molt bon peu, perquè formen una comunitat: es troben estudiants molt diferents que per diverses raons han escollit fer una cosa bastant particular.

R. Hem vist una mica quina és la història dels estudis de català. I, ara, en quina situació estan aquí, a Georgetown?

Bé, la situació és bona perquè actualment, Amanda, com a lectora tens dues classes de cultura catalana en anglès i estan plenes; a més, hi havia estudiants per a poder obrir un tercer grup. Com que és un curs en anglès, no es necessita una altra llengua i el poden fer alumnes de qualsevol facultat i de qualsevol any. En canvi, el curs de llengua catalana té menys estudiants.

R. Tanmateix, en els últims anys sí que hi ha hagut un increment dels qui que volen fer aquest curs de llengua catalana. Per exemple, quan vaig començar n'hi havia menys i l'any passat n'eren més de deu.

Sí, perquè és molt important la continuïtat. En principi, els estudiants veuen un forat en el seu horari i els quadra amb aquesta assignatura. Llavors miren les avaluacions dels anys anteriors de la professora. Si és la mateixa i té bones avaluacions, s'hi apunten. El primer any d'un nou instructor sempre té menys alumnes, perquè els estudiants no poden veure les seves avaluacions.

També hem de tenir en compte que els cursos del lectorat de català estan en competició amb molts d'altres. El fet de tenir dos grups tan plens vol dir que hi ha altres cursos que s'han tancat perquè els estudiants no s'hi han matriculat. I aquests professors no estan gaire contents que els tanquin el seu curs.

Normalment tenim un grup, però aquest any se n'han obert dos: en tens dos i plens, Amanda. És més, el nombre màxim d'alumnes a l'aula a Georgetown en són 18, però excepcionalment n'hem acceptat algun més, i aquest any en total en tenim 39.

R. Hi ha hagut desenvolupaments recents pel que fa al lectorat de català?

Sí, hi ha dues novetats. En primer lloc, vaig crear un taller, l'*Institut Ramon Llull Workshop on Bilingualism*, amb ajuda econòmica de l'Institut. Anualment porto un lingüista català i un d'americà. Intento que siguin home i dona, i que hi hagi un sociolingüista i un psicolingüista, és a dir, posem el focus en el context i en l'individu. En la primera edició vam tenir la sociolingüista Kathryn Woolard i Antoni Rodríguez Fornells, de neurociència. A la segona edició, el 2019, vam convidar els professors Viorica Marian i Emili Boix. Les dues vegades va ser fantàstic!

R. A més, és un acte on s'aplega gent de molts de departaments de Georgetown, no només alumnes, sinó també professors. Esta reunió esdevé, doncs, un punt de trobada.

Sí, com que són conferències en anglès, venen persones de psicologia, de lingüística o del programa interdisciplinari de neurociència i de les altres universitats de l'àrea. Pel que fa a la segona novetat en el lectorat, i aprofitant aquest esdeveniment, un dels professors convidats es queda a Georgetown una setmana per impartir una sèrie de seminaris molt intensius. Aquest darrer any, el Dr. Boix va fer docència als alumnes d'estudis avançats. Aquesta és la sortida cap endavant i ho és perquè realment podem tenir més influència en el panorama científic dels Estats Units. Aquesta serà, doncs, l'oferta del lectorat: estarà orientat a la recerca sobre les qüestions d'adquisició i manteniment de llengua catalana, de bilingüisme i multilingüisme. I serà així perquè els estudiants ens ho demanen: hi ha estudiants de darrer any que volen fer tesis de grau amb honors —és molt competitiu— sobre aquestes qüestions i els hem de formar.

R: És important remarcar que aquest seminari està destinat també als alumnes de doctorat. Així, ells poden convertir el català en objecte d'estudi, cosa que ens permet que facin ciència a partir de la nostra llengua, encara que ells no parlin català. En aquest mateix sentit, hi ha professors del Departament que estan fent recerca en aspectes de la sintaxi del català o de la sociolingüística a partir de les xerrades del professor Boix.

Exacte! I això ens permet difondre la investigació del català en revistes de recerca nord-americanes de renom. Es tracta de donar a conèixer la llengua i el seu ús com a objecte d'estudi.

R. Cristina, has estat durant els últims tres anys directora del Departament d'Espanyol i de Portuguès de la Universitat de Georgetown. Què destaqués de l'enfocament didàctic de l'ensenyament de llengües estrangeres?

Bé, les llengües tenen una presència molt important a Georgetown justament perquè som a la capital dels Estats Units, a Washington D. C. Vol dir que som a prop del Pentàgon, del Congrés, de la Casa Blanca i del Ministeri d'Exteriors. És per aquesta proximitat amb els centres d'interès internacional que molt del currículum de la universitat està lligat a les necessitats del govern federal i dels diferents ministeris. Per exemple, la creació de l'*School of Foreign Service (SFS)* té sentit a Washington D. C. Per tant, comptar amb aquesta facultat significa tenir assegurats un nombre d'estudiants que necessitaran aprendre llengua no per anar a Cancún a demanar cervesa, sinó per treballar per al Ministeri d'Exteriors, al Pentàgon o, que tot s'ha de dir, per ser espies.

Per això a aquestes persones els cal un nivell de llengua superior. De fet, l'existència de l'*SFS* justifica l'existència de la Facultat de Llengües i Lingüística. Ens donen un cert tracte de preferència poc comú a l'acadèmia americana, a Georgetown. Les llengües són una part intrínseca dels seus estudis. És en aquest context que hem d'entendre la importància de la lingüística aplicada: el nombre de lingüistes aplicats i de sociolingüistes que hi ha a Georgetown no s'entén si no se sap d'on venim institucionalment. D'aquí ve la facilitat i la llibertat per renovar el programa d'espanyol com acabo de fer per convertir-lo en una seqüència de cursos molt actual pel que fa a la temàtica i les eines pedagògiques. Aquesta renovació pedagògica és impensable en universitats públiques grans, no només pels temes que tractem, sinó també perquè, per exemple, són cursos de llengua sense un llibre de text. Tots els materials són reals, creats per les Nacions Unides, per l'Organització d'Estats Americans, pel Banc Mundial o per ONG, entitats en què segurament treballaran els nostres estudiants.

A Georgetown hi ha un interès genuí a oferir el millor pel que fa a l'ensenyament de llengües i per això ens centrem en la instrucció basada en continguts —*Content Based Language Teaching*— i en l'ensenyament a partir de tasques —el *Task Based Language Teaching*. Aquesta mentalitat avançada traspua també en el fet que Georgetown està oberta a tenir un lectorat de català. Sovint, des de Catalunya es creu que és molt fàcil tenir-lo o no s'és conscient de la importància que té.

Jo vaig tenir un estudiant que ara és un gran advocat i que va estudiar català amb mi, llengua i també cultura. En una de les primeres feines li van recomanar no especificar al CV que havia fet els cursos de català, era per allà l'any 96. Qui li ho va dir va confondre Catalunya amb el País Basc i alhora pensava, erròniament, que el País Basc era ETA. Per tant, creia que l'alumne s'havia format en una llengua i una cultura d'un grup armat. Són assumpcions una mica absurdes des de l'òptica europea, però són les que ens trobem en la societat nord-americana. Per sort, a Georgetown aquestes assumpcions no es veuen tan sovint, si les comparem amb altres llocs d'arreu del país. De fet, l'estudiant li va explicar que havia fet els cursos de llengua i els de cultura catalana justament en part perquè pensava que això el distingiria entre els altres candidats.

R. En altres paraules, a Georgetown es defensa que cal una bona eficàcia comunicativa per tal que la llengua que s'hi ensenya i com s'ensenya sigui totalment aplicable a les carreres laborals o als estudis de doctorat dels alumnes, i que això vol dir anar més enllà de la llengua. Amb tot, què pot aportar l'ensenyament i l'aprenentatge de català als estudis de lingüística aplicada, pensant en el que comentàvem sobre el professor Emili Boix?

Ara tenim dos estudiants que treballen en la interrelació de l'adquisició de segones i terceres llengües. Per un cantó, una alumna fa la tesi doctoral sobre l'adquisició de l'espanyol com a tercera llengua per parlants de mandarí com a primera llengua (L1) i d'anglès com a segona llengua (L2). Per l'altre, un estudiant ho investiga amb el coreà com a L1 i amb l'anglès com a L2. Bé, podríem fer el mateix amb bilingües de català i castellà que són aprenents d'anglès com a tercera llengua. Aquest fenomen l'estudien els companys de la UAB, de la UB i de la UPF. Una de les particularitats que té Catalunya és que el percentatge de la població que és bilingüe, i no només a nivell oral, és molt notable. A més, aquest percentatge també aprèn anglès i altres llengües. Aquest perfil de parlant és únic: el trobem a Montreal, al País Basc i a Catalunya. És poc comú tenir programes establerts d'educació bilingüe en què la meta és graduar estudiants que poden fer servir les dues llengües còmodament per passar l'examen d'accés a la universitat. Bé, podem tenir estudiants nord-americans amb una sòlida base metodològica i teòrica que treballin amb les dades de Catalunya. És el que voldria aconseguir amb aquest nou curs intensiu que comentàvem abans. I no és una idea meua, ja ho fan al Graduate Center de la City University of New York (CUNY).

Ras i curt, el que vull és reenfocar el lectorat cap a una dimensió més científica que pedagògica per tal de donar a conèixer la situació lingüística a Catalunya i els Països Catalans. De retruc, així també difonem els temes de recerca d'interès a Catalunya i teixim xarxes de contacte que faciliten que els nostres estudiants coneguin persones i grups de recerca del nostre domini lingüístic. Amb això, els alumnes avançats de grau i també els de postgrau podran preparar treballs de fi de curs i tesis doctorals sobre la nostra llengua. A la vegada, es promourà la incorporació de científics catalans en els tribunals de tesi. M'agradaria que els alumnes anessin a Catalunya i s'inserissin en els grups de recerca catalans, que poguessin recollir dades i aprendre de les seves eines metodològiques. Cal que els alumnes nord-americans coneguin de primera mà què es fa a casa nostra. Penso que és diferent del que fem aquí perquè la mentalitat és una altra i els nostres estudiants es beneficiarien moltíssim d'aquesta altra manera de veure el fet bilingüe, per exemple. A Barcelona, a València o a Mallorca podran veure que el bilingüisme individual és un fet normal. Hem de tenir present que als Estats Units ser bilingüe encara no es percep com una cosa normal. Vull que els estudiants facin recerca sabent que ser bilingüe és normal.

R. Bé, que és normal i que té poder, que potser és el fet diferencial que no tenen en compte als Estats Units. Justament vas crear una iniciativa que presenta el bilingüisme als estudiants de Georgetown, ja que des de fa alguns anys dirigeixes el programa d'estiu d'espanyol i bilingüisme a Barcelona, que comporta una estada de sis setmanes. Els alumnes s'estan a la capital catalana, però també coneixen els racons del nostre país. Com va sorgir aquest projecte? I per què a Barcelona?

Al cap d'uns anys d'arribar a Georgetown em va cridar la universitat per a crear el programa. Per què? Perquè els estudiants anaven a Barcelona a fer cursos d'espanyol en centres no oficials i després volien convalidar-los a Georgetown. Ara bé, la universitat no ho permetia perquè era gairebé impossible acreditar la qualitat d'aquests cursos. Es va creure que era més viable crear un programa de la mateixa universitat i així controlar-ne la qualitat. Com que soc de Barcelona i tinc formació i experiència en administració de programes de llengua, em van oferir aquesta oportunitat i em van donar llibertat total per a dissenyar-lo i gestionar-lo. Només em van dir que les assignatures havien d'anar dirigides als estudiants de l'School of Foreign Service, als especialistes en castellà i als d'història de l'art.

R. De fet, aquest programa de Barcelona serveix al lectorat català per aconseguir estudiants, atès que els alumnes que van a Barcelona s'enamoren d'aquest fet diferencial que comentaves abans.

I a l'inrevés: s'apunten a les assignatures de llengua o cultura catalanes i després s'apunten al programa de Barcelona. No sé si es pot entendre des de Barcelona i des de Washington que els estudiants d'Hispàniques hi vagin. Jo no hi veia cap problema fins que una senyora, a Washington, me'l va posar davant dels ulls, perquè "tots els rètols estan en català". Com fas entendre a aquesta persona que això no és un problema real per aprendre castellà? D'altra banda, aquell primer estiu que vaig anar a Barcelona amb els meus estudiants, uns amics catalans em van qüestionar per què portava gent a Barcelona per a aprendre castellà, em van fer sentir una mica com una traïdora. Hi perden, els estudiants, per la llengua catalana? Hi perd, el català? No, en realitat hi guanyem tots, però necessites tenir un peu aquí i l'altre allà per veure-ho. El millor de tot és que els estudiants ho veuen rapidíssim i això compensa tota la lluita.

R. El fet diferencial del programa és l'enfocament, la manera en què s'ensenya. La manera en què es presenta la cultura catalana i el fet bilingüe a Catalunya és el que li dona la justificació: els alumnes, a la vegada que van a Barcelona a practicar el castellà, entenen la nostra cultura, és a dir, el castellà és la via per aprendre la nostra cultura. Aprenen que el bilingüisme és normal i enriqueix moltíssim. A més, tots tornen parlant també algunes paraules de català. Com arriben a aquest enfocament que integra tan bé les diferents direccions?

El programa es diu "Georgetown in Barcelona. The Politics of Identity: Art, History and Language" i va adreçat a estudiants de grau que ja tenen un nivell prou avançat de castellà. Pel que fa a llengua, tenim un curs de bilingüisme i el projecte de final de curs és sobre paisatge lingüístic. Per dur-lo a terme, els alumnes fan fotografies i documenten l'ús de les diferents llengües en els rètols dels museus, en les universitats. D'altres van als mercats i comparen un mercat popular de Cornellà, un de l'Eixample, per exemple, amb un mercat molt turístic com la Boqueria. Per tant, observen l'ús de les llengües i escriuen un treball sobre el que han vist. Per a completar-ho, convido el professor Llorenç Comajoan per tal que els parli d'aquestes qüestions.

Quant a la part d'història de l'art, la instructora els parla de com l'art és la manifestació d'una cultura. Conseqüentment, els quadres de Miró són com són, en part, perquè ell és català i s'ha nodrit d'aquesta cultura. Els colors de Miró són els colors mediterranis. Amb relació al curs d'història, és un curs sobre el fet diferencial, que barreja la història, l'antropologia, la sociologia i la urbanística. Parlem, per exemple, de la censura i de la Guerra Civil, i visitem el refugi de Montjuïc. Tenim estudiants molt bons. Fa cinc anys, al Museu del Born, un estudiant que ara és a Yale fent dret va comentar: "Viendo esto me doy cuenta de que lo que pasa con el 1714 y la historia oficial; es un poco como lo que pasa con la esclavitud en Estados Unidos. Hay gente que lo conoce muy bien porque su familia lo ha vivido, hay gente que lo desconoce totalmente, y hay gente que lo niega. Tiene mucho que ver de dónde viene esta familia". Doncs és el que volem, que facin fortes connexions entre 1714 i el racisme i l'esclavitud, i com s'han tractat als llibres d'història, per exemple.

Cal remarcar que a Barcelona no tenen classes de llengua espanyola, sinó que la llengua s'ensenya a través del contingut, com en el programa de la SFS que comentàvem. Aquesta és una de les particularitats del meu programa, no només el de Barcelona sinó el d'aquí també. És a dir, és a base de llegir, de parlar, d'escriure i d'entendre materials originals com aprens la llengua.

R. Sobre el programa de Barcelona, cal destacar també que a partir d'alguns treballs o algunes recerques que els estudiants hi fan, una vegada arriben als Estats Units poden participar en un congrés que es fa a la Universitat de Georgetown organitzat pels estudiants de postgrau. Per a molts, és la primera vegada que connecten amb la recerca i ho fan a través dels estudis que han dut a terme a Barcelona de paisatge lingüístic. La relació entre la docència i la recerca és més que evident.

Precisament, al llarg de la teua carrera professional has emprat la docència com una eina per fer recerca. En quins aspectes t'has centrat en els darrers anys?

Ara mateix estic treballant amb el que els estudiants aprenen quan estudien a l'estranger. Ens centrem en la pronunciació, la percepció i la producció de sons del castellà; per tant, en l'adquisició de la fonologia de la L2 en contextos d'immersió. També estic començant a investigar com la COVID ha afectat els estudis a l'estranger, això és, quins són els criteris dels estudiants per escollir un programa o un altre, per determinar si la salut n'és un.

M'encantaria treballar amb gent gran a Catalunya; m'interessa la relació entre la llengua i el pensament, i entre la llengua i el cervell. Em qüestiono si és veritat que el fet de parlar dues llengües contínuament, de fer aquest canvi constant, ajuda a mantenir la salut mental i a frenar l'Alzheimer, el Parkinson i altres malalties degeneratives que afecten la ment. Com deia, Catalunya és un lloc idoni per fer aquest tipus d'estudi, perquè la gent és bilingüe. Llavors em proposaria veure la diferència entre aquells que es van educar en català i aquells que no es van educar en català.

Ara bé, per respondre aquestes preguntes, primer ens hem de preguntar què vol dir ser bilingüe. Ser bilingüe són moltes coses: de la meua recerca amb adolescents vaig arribar a la conclusió que qui realment es beneficiava del bilingüisme i tenia avantatges cognitius era aquell que s'havia educat en dues llengües. Igual que els estudiants que treballen l'adquisició de la tercera llengua, m'agradaria treballar en català i castellà i anglès. És a dir, voldria saber quin impacte té ser completament bilingüe en la salut mental i en les habilitats cognitives com la flexibilitat cognitiva o la memòria operativa.

R. Pensant en l'ensenyament i l'aprenentatge de llengües, quina consideres que és la relació entre les teories de l'aprenentatge de llengües per part d'adults i els enfocaments didàctics que usem a l'aula?

Bé, per respondre aquesta pregunta primer hem de diferenciar entre adults joves i adults grans. Una estudiant meua va comparar bilingües i monolingües que eren universitaris o tenien més de 65 anys. I el que vam trobar és que no es pot aplicar *one size fits all*, és a dir, que no es pot parlar de tothom en general. Més concretament, vam veure que les persones grans es beneficien més d'un ensenyament amb menys regles gramaticals i menys reflexió sobre la llengua i, en canvi, més exposició a la llengua. Per contra, els universitaris funcionen molt bé quan reben explicacions gramaticals, quan són exposats a un mètode més tradicional. Els grans aprenen més amb pràctica, amb material informatiu com lectures i exposició a la llengua.

R. Bé, per acabar, pensant en el programa de Barcelona i el que comentàvem abans sobre el castellà i el català a Barcelona i a tots els territoris on es parla el català, com creus que hem d'entendre avui el concepte de bilingüisme en relació amb la llengua catalana, que és una llengua minoritzada en un entorn globalitzat?

Mira, personalment advoco per no fer servir el terme *bilingüisme*, m'estimo més parlar de societat *multilingüe*. No només a Catalunya, sinó arreu. És així perquè la gent viatja més, però també perquè la gent migra més. Bé per necessitat imperativa, com els refugiats o els exiliats, o bé per necessitats laborals, la societat ens empeny a ser multilingües. Així, penso que de la mateixa manera que va ser un gran salt passar de monolingüisme a bilingüisme —a Catalunya, no, però als EUA la gent creu que una persona parla *una* llengua—, ja hem fet el salt a considerar que parlar dues llengües és normal. I la majoria de la població del món és bilingüe. Per tant, els catalans som normalíssims.

Crec que ara hem de parlar ja de multilingüisme. A Catalunya, la realitat és que el sistema d'ensenyament promou l'educació multilingüe, ja que per graduar-te de la universitat necessites tenir una certa titulació d'anglès o d'una altra llengua estrangera. Així, els governs ens diuen que necessitem ser multilingües. Hem creat l'expectativa que per ser una persona

exitosa has de ser multilingüe. Hem d'acceptar el que ens hem imposat. A la vegada, això vol dir que hem acceptat que el català no té raons per a morir. L'expectativa és ser multilingüe i part de ser multilingüe és ser bilingüe en català. En conseqüència, hem deixat enrere el somni de ser monolingüe català. Si tingués un fill al Pirineu i fos una pastora voldria que el meu fill aprengués o castellà o francès, a més de català. Vull que aprengui una altra llengua que li garanteixi un futur professional i que pugui llegir el que li arriba sobre malalties de les ovelles que cuida, que no li arribarà pas en català.

R. O no li arribarà només en català.

A més, perquè voldria que el meu fill es pogués comunicar amb altres persones. La realitat és que el català és una llengua minoritària i minoritzada, i hem de lluitar per mantenir-la, però també hem de pensar que ens hem de donar a conèixer. No podem viure només de nosaltres: com a mercat som un mercat massa petit. Volem realment només parlar entre nosaltres? No ho crec gens! Ser bilingüe no és una novetat. Per als altres potser sí, però no per a nosaltres. De fet, estem oberts al món perquè sabem llengües i, a més, sabem més llengües que la resta de l'Estat espanyol. No hem de pensar en el multilingüisme com un càstig. Ans al contrari, ser multilingüe és un gran avantatge! I en aquest repertori lingüístic incloc, òbviament, el català.

R. Realment creus que hi ha algú que pugui percebre el multilingüisme com un càstig?

Sí, hi ha moltes persones que parlen castellà que crec que pateixen de monolingüisme. Per a ells, pensar que han d'aprendre una altra llengua se'ls fa molt costa amunt. És una cosa que a molts catalans no ens passa perquè ja sabem què és aprendre una altra llengua. Sí, per a aquestes persones que s'ho plantegen així, és un càstig. També pot ser un càstig per a algú que somia en una comunitat de parlants monolingües catalans. En aquest cas, no parlariem de càstig, sinó d'amenaça. Entenc que els catalans sentin que el català està amenaçat perquè ho està. Tanmateix, la solució no és cantar les lloances del monolingüisme.

De fet, als Estats Units, sí que hi ha gent que concep el bilingüisme o el multilingüisme com una amenaça. Hi ha una mentalitat una mica com l'espanyola, és a dir, "una identitat és igual a una llengua". Però la població bilingüe comença a percebre que el fet de ser bilingüe els empodera. Fins ara, en el context que coneixem d'anglès-espanyol, ells veien en el bilingüisme una qualitat que els treia oportunitats en lloc de donar-los-en. Per tant, cal posar en valor el fet que aprendre una llengua no només és una cosa normal, sinó que també és bona per al futur professional. Als nord-americans els has de vendre aquesta idea: no només és bonic i bo, és també útil i això et farà ser més exitós a la vida. Si no ho expliques així, no et faran cas.

R. Gràcies per tot. El que has comentat ens ha fet adonar de noves dimensions de l'aprenentatge i l'ensenyament del català.